

1 Minkälaisia turvaamistoimia on käytettävissä?

Ruotsin oikeudenkäymiskaaren (*rättegångsbalken*) 15 luvussa vahvistetaan perussäännökset turvaamistoimista riita-asioissa. Yleissääntönä on, että siviilioikeudellinen vaatimus voidaan panna pakkokeinoin täytäntöön vasta, kun tuomioistuin on tehnyt asiassa päätöksen. Poikkeuksena ovat turvaamistoimia koskevat säännökset. Yleensä turvaamistoimien tarkoituksena on varmistaa, että häviävä osapuoli huolehtii niistä velvoitteista, jotka hänelle asetetaan tulevassa tuomioistuintratkaisussa.

Tavallisin turvaamistoimi on vakuustakavarikko (*kvarstad*), joka merkitsee, että hakijan pyynnöstä otetaan hallintaan vastapuolen omaisuutta tai muutoin evätään vastapuolen käyttöoikeus omaisuuteen.

Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 1 §:n mukaan vakuustakavarikko voidaan määrätä turvaamaan velkomiskannetta koskevan tuomion tuleva täytäntöönpano. Kyseisen säännöksen mukaisesti vakuustakavarikkoa koskeva päätös on pääsääntöisesti muotoiltava niin, että velallisen omaisuutta asetetaan vakuustakavarikkoon sellaisesta arvosta, että tietty saamismäärä voidaan katsoa katetuksi. Poikkeuksellisesti päätöksessä voidaan nimetä, mihin omaisuuteen täytäntöönpanotoimenpiteitä voidaan kohdistaa.

Vakuustakavarikko voidaan myös määrätä turvaamaan parempaa oikeutta tiettyyn omaisuuteen koskevan tuomion tuleva täytäntöönpano (oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §). Esimerkkeinä voidaan mainita tuomiot, joissa kantajalla todetaan olevan vastaajaa parempi oikeus tiettyihin osakkeisiin ja vastaaja määrätään heti luovuttamaan osakkeet.

Ruotsin oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 3 § sisältää yleisen säännöksen tuomioistuimen oikeudesta määrätä soveltuvasta toimenpiteestä, jolla voidaan turvata hakijan oikeudet. Tätä säännöstä sovelletaan muun muassa kieltokanteissa. Myös kanteiden, jotka on nostettu sen vahvistamiseksi, ettei vastaajalla ole oikeutta harjoittaa toimintaa tietyillä kilpailukieltolausekkeeseen sisältyvillä tavaroilla, on katsottu voivan kuulua kyseisen säännöksen soveltamisalaan. Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 4 §:n mukaan tuomioistuin voi asioiden, jotka koskevat parempaa oikeutta tiettyyn omaisuuteen, määrätä muun muassa horjutetun omistusoikeuden palauttamisesta.

Lisäksi oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 5 §:n kolmannen kappaleen mukaan turvaamistoimi voidaan tietyin edellytyksin määrätä väliaikaisesti.

Tämän lisäksi tietyillä erityisaloilla, esim. patenttioikeudessa, on erityissäännöksiä turvaamistoimista.

2 Millä edellytyksillä turvaamistoimia voidaan määrätä?

2.1 Menettely

Jos oikeudenkäynti on vireillä, tuomioistuin tekee turvaamistoimia koskevan päätöksen. Jos oikeudenkäynti ei ole vireillä, sovelletaan pääsääntöisesti samoja säännöksiä tuomioistuinten toimivaltaisuudesta kuin yleensä riita-asioissa.

Tuomioistuin ei voi omasta aloitteestaan ottaa esille kysymystä turvaamistoimista. Tämän vuoksi tällaista päätöstä haluavan asianosaisen on esitettävä asiasta vaatimus. Jos oikeudenkäynti ei ole vireillä, vaatimus on esitettävä kirjallisesti.

Hakijan ei tarvitse ottaa avustajakseen tai edustajakseen asianajajaa. Tuomioistuinkäsittely on Ruotsissa maksutonta, lukuun ottamatta hakemusmaksua, joka tällä hetkellä on 450 kruunua (noin 50 euroa).

2.2 Tärkeimmät edellytykset

Jotta toimenpiteistä voidaan oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 1–3 §:n mukaisesti määrätä, edellytyksenä on, että itse pääasia (esim. 1 §:n mukainen velkomiskanne) voidaan saattaa tuomioistuinkäsittelyyn tai muuhun vastaavaan harkintaan. Viimeksi mainittu kattaa mm. välimiesmenettelyn.

Korkein oikeus on katsonut, että Ruotsin oikeudenkäymiskaaren 15 luvun mukainen vakuustakavarikko tai muu turvaamistoimi voidaan määrätä myös, jos kyseessä on ulkomaalaisessa tuomioistuimessa käsiteltävä vaatimus ja tuomioistuimen ratkaisu voidaan panna täytäntöön Ruotsissa.

Jotta vakuustakavarikko voidaan määrätä oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 1–3 §:n mukaisesti, myös seuraavien edellytysten on täyttyttävä:

Hakijan on osoitettava todennäköisin perustein, että hänellä on jotakuta kohtaan vaatimus, jonka voidaan katsoa johtavan tuomioistuinkäsittelyyn tai muuhun vastaavaan harkintaan.

Hakijan on lisäksi osoitettava, että ”perustellusti voidaan olettaa”, että vastapuoli pakenemalla, omaisuutta hukkaamalla tai muulla tavalla toimimalla pyrkii välttämään velanmaksun (1 §), että vastapuoli hukkaa omaisuutta, heikentää olennaisesti sen arvoa tai käyttää sitä hakijan vahingoksi (2 §) tai että vastapuoli tietyllä toiminnalla, tietyin käsittelyn tekemällä tai sallimalla tai muulla tavalla estää hakijaa käyttämästä hänellä olevaa oikeutta tai vaikeuttaa sitä tai olennaisesti alentaa oikeuden arvoa (3 §).

Jotta toimenpiteestä voidaan määrätä väliaikaisesti, tilanteen on lisäksi oltava kiireellinen. Tällä tarkoitetaan, että päätöksen täytäntöönpano vaarantuu, jollei toimenpiteestä määrätä välittömästi vastapuolta kuulematta. Jos toimenpiteestä määrätään tässä järjestyksessä, päätöksestä ilmoitetaan asianosaisille ja vastaajaa pyydetään ilmaisemaan kantansa päätöksestä. Jos tuomioistuimelle esitetään tällainen lausuma, kysymys siitä, onko toimenpide pidettävä voimassa, on viipymättä otettava uudelleen käsittelyyn.

Lopullisesti toimenpiteestä voidaan määrätä vasta, kun hakija asettaa vakuuden haitasta, joka vastapuolelle voi aiheutua. Jos hakija ei pysty asettamaan vakuutta mutta voi osoittaa vaatimukselleen erityiset syyt, oikeus voi vapauttaa hänet vaatimuksesta asettaa vakuus.

3 Turvaamistoimien tarkoitus ja luonne

3.1 Minkä tyyppinen varallisuus voi olla turvaamistoimien kohteena?

Saamista koskevan vakuustakavarikon täytäntöönpano merkitsee omaisuuden ottamista huostaan tietystä arvosta. Täytäntöönpanon osalta sovelletaan pääosin samoja sääntöjä kuin ulosmittauksen osalta. Omaisuutta ei siis myydä.

Täytäntöönpanon yhteydessä voidaan periaatteessa mitä tahansa omaisuutta ottaa huostaan. Kysymykseen voi tulla niin kiinteä kuin irtainkin omaisuus. Tietynlaisia omaisuutta ei voida ottaa huostaan. Tällaista omaisuutta on ns. erottamis- eli beneficium-edun alainen omaisuus. Beneficium-edun alaiseksi omaisuudeksi katsotaan mm. seuraavat:

velallisen henkilökohtaisessa käytössä olevat vaatteet ja muut esineet kohtuullisesta arvosta,

kodin ja kodinhoidon kannalta tarpeelliset huonekalut, kodinkoneet ja muut varusteet,

velallisen ammattitoiminnan tai ammattikoulutuksen kannalta tarpeelliset työvälineet ja muut välineet,

henkilökohtainen omaisuus, esim. kunnia- ja urheilumitalit, joiden henkilökohtaista arvoa velalliselle olisi kohtuutonta mitata.

Myös erityismääräykset voivat suojata omaisuutta. Näin on esimerkiksi vahingonkorvausten osalta.

Saamista koskeva vakuustakavarikko voidaan kohdistaa palkkaan ainoastaan sen jälkeen, kun palkka on maksettu ja se voidaan ulosmitata.

3.2 Mikä on näiden toimien vaikutus?

Kun omaisuuteen on kohdistettu saamista koskeva vakuustakavarikko, vastaaja ei saa luovuttaa omaisuutta. Vastaaja ei saa myöskään käyttää sitä jollakin muulla hakijaa vahingoittavalla tavalla. Kruununvoutiviranomainen ei näin ollen voi ilman erityistä syytä myöntää poikkeusta käyttökieltoon. Kiellon vastainen käyttö voi johtaa rangaistusvastuuseen.

3.3 Mikä on turvaamistoimien voimassaoloaika?

Jos toimenpide on oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 1–3 §:n mukaisesti määrätty, hakijan on kuukauden kuluttua päätöksestä nostettava kanne tuomioistuimessa, jos asia ei ole jo vireillä. Jos vaatimus joutuu muunlaiseen harkintaan, hakijan on toteutettava kyseisen järjestelmän mukaiset toimenpiteet. Jos toimesta määrätään väliaikaisesti, päätöksestä ilmoitetaan asianosaisille ja vastaajaa pyydetään ilmaisemaan kantansa päätöksestä. Jos tuomioistuimelle esitetään tällainen lausuma, kysymys siitä, onko toimenpide pidettävä voimassa, on viipymättä otettava uudelleen käsittelyyn. Määrätty toimenpide kumotaan viipymättä, jos sen määrittämisen jälkeen asetetaan vakuus, joka täyttää toimenpiteen tarkoituksen.

4 Voiko turvaamistointa koskevaan päätökseen hakea muutosta?

Turvaamistoimi edellyttää asiasta tehtävää päätöstä riippumatta siitä, tuleeko kyseinen toimi esille jonkin asian tuomioistuinkäsittelyn yhteydessä vai onko kysymys turvaamistoimesta erillinen.

Molemmissa tapauksissa päätöksestä voi valittaa varsinkin se osapuoli, jota vastaan päätös on tehty. Jos haluaa valittaa kärjäoikeuden päätöksestä, tämä on tehtävä kirjallisesti kolmen viikon kuluessa päätöksen tiedoksiantamisesta. Jos päätöstä ei ole annettu tiedoksi istunnossa eikä istunnon aikana ole myöskään ilmoitettu, milloin päätös annetaan tiedoksi, muutoksenhakuajan katsotaan alkavan siitä, kun valittaja sai tiedon päätöksestä. Muutoksenhaku on osoitettava hovioikeudelle, mutta se jätetään kärjäoikeudelle.

Jos kärjäoikeus on riita-asiassa hylännyt oikeudenkäymiskaaren 15 luvun mukaisesta turvaamistoimesta esitetyn vaatimuksen tai kumonnut tällaista toimea koskevan päätöksen, hovioikeus voi määrätä toimen olemaan voimassa toistaiseksi. Jos kärjäoikeus on määrännyt tällaisesta toimesta tai määrännyt, että päätös on pantava täytäntöön, vaikka se ei ole vielä saanut lainvoimaa, hovioikeus voi viipymättä päättää, ettei kärjäoikeuden päätöstä saa toistaiseksi panna täytäntöön.

Päivitetty viimeksi: 06/09/2019

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.